

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Orientul și spațiul românesc: între model cultural și reprezentare (1856-1916)

Tutore îndrumător:

Prof. Dr. CS I Nicolae Șerban TANAȘOCA

**Doctorand:
Roxana-Mihaela
COMAN**

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

București, 2015

CUPRINS

<u>INTRODUCERE</u>	3
<u>CAPITOLUL 1. EXPOZITIILE UNIVERSALE DE LA PARIS. IMAGINI ALE SINELUI VERSUS IMAGINI RECEPTATE</u>	4
<u>CAPITOLUL 2. CALATORIA SI IMAGINI ALE CELUIALT</u>	10
<u>CAPITOLUL 3. IMAGINI DIN SPATIUL ANGLO-SAXON</u>	15
<u>CAPITOLUL 4. CALATORIA FRANCEZA, O CALATORIE ROMANTICA SI EXOTICA?</u>	30
ILUSTRATI	39
BIBLIOGRAFIA	41

REZUMAT

Raportul de cercetare științifică doctorală *Orientul și spațiul românesc: între model cultural și reprezentare (1856-1916)* conține o parte semnificativă din teza noastră de doctorat însumând surse importante pentru discursul argumentativ al lucrării. Aceste surse vin să sublinieze digresiunile dintre imaginile legate de România receptate de străini, de cei din afară, și imaginile despre sine construite de către români. Rezultatul este ceva ce am numit o imagine negociată.

Primele surse luate în considerare în demersul nostru sunt cele ce țin de participarea României la expozițiile universale de la Paris în 1867, an semnificativ deoarece, în urma unificării și alegerii unui domn străin, Principatele primesc un pavilion separat de cel al Imperiului Otoman. Caracterul didactic al acestor manifestări era bine cunoscut în epocă, la fel ca și rolul acestor expoziții în construirea unor anumite imagini de sine ale statelor care participau. Din punct de vedere antropologic, aceste expoziții funcționau ca substitute pentru rezolvarea unor probleme ce țineau de orgoliile unora dintre marile puteri, permițându-le să expună tot ceea ce aveau mai bun. În cazul provinciilor din statele multinaționale sau statelor recente, reprezentau o prilej de a-și face debutul internațional.

Participarea din 1867 a stat sub semnul recentei unificări a celor două Principate, cu produse provenind din ambele provincii pentru a ilustra identitatea etnică și de limbă. În același timp, pavilionul Principatelor Unite a stat sub semnul demonstrării continuității moștenirii latine, a vechimii civilizației și poporului român, colecțiile de antichități ale maiorului Papazoglu sau tezaurul de la Pietroasa erau menite să sublinieze istoria îndelungată a poporului român. Însă mesajul a fost, într-o oarecare măsură, deturnat de interpretarea dată aspectului exterior al pavilionului românesc ce îmbina, într-un mod eterogen, moștenirea bizantină perpetuată în arhitectura religioasă și influențele otomane. Combinația dintre Biserica Stavropoleos, cu evidente caracteristice otomane, și biserica episcopală de la Curtea de Argeș a părut bizară în accepțiunea

recenzorilor. Arhitectura pavilionului a inspirat analogii cu Sfânta Sofia sau cu bisericile ruse din Kremlin, subliniind moștenirea orientală, bizantină și otomană, ca făcând încă parte din modelul cultural român.

Cea de-a doua categorie de surse prezentă în acest raport este reprezentată de însemnărilor călătorilor străini, utilizate de istoricii români pentru a completa sursele de epocă cu privire la perioada modernă. În demersul nostru ocupă un loc important datorită unei perspective din afară pe care o pot oferi în legătură cu imaginea României. Literatura de călătorie și rolul acesteia ca sursă istorică fac obiectul unei cercetări teoretice relativ recentă, iar majoritatea teoreticienilor au insistat pe legăturile dintre acest gen literar și istoria colonialismului european, subliniind ideea că literatura de călătorie reprezintă o extensie a imperiilor coloniale.

În cazul călătorilor străini care ajung în țările române situația este diferită, iar o analiză din perspectiva studiilor postcoloniale nu poate fi utilizată deoarece țările române nu erau colonii. În ciuda acestui fapt, călătorii nu au fost doar simpli turiști așa cum o demonstrează definiția CROM citată în studiul cercetătorului Bogdan Popa *Structuri și transformări politice în lumea românească. Analize, prognoze și erori ale călătorilor străini (1800-1856)*. Baza de date CROM a decelat între c= călători propriu-zisi, r= rezidenți, persoane care au petrecut o perioadă de câțiva ani/ decenii în Principate, o= fiind reprezentanți ai trupelor de ocupație, m=călători aflați în misiune consulară, militară sau științifică. Astfel, demersul nostru analizează imaginile conturate asupra Principatelor în însemnările călătorilor străini din perspectiva spațiului cultural din care proveneau și scopul cu care au ajuns în Principate.

În concluzie, acest raport de cercetare științifică reprezintă o parte semnificativă a tezei de doctorat, subliniind digresiunile dintre imaginile călătorilor străini, percepții din afară, și imaginile de sine ale Principatelor pe care doreau să le prezinte în fața Europei moderne. Aceste digresiuni sunt un fel de imagine negociată între ceea ce este dat și ceea ce este perceput, iar analiza acestor aspecte pot aduce contribuții interesante la studiul istoriei românești moderne. Procesul de tranziție al României către un stat modern a cunoscut destul de multe sincope, înregistrate de către călătorii străini ca parte a unui întreg.